

رسالة محمد

درس ۲۲: اوضاع اقتصادی در ایران باستان

اهداف درس ۲۲

از دانش آموزان انتظار می رود پس از تدریس درس ۲۲:

- ۱- ویژگی فلات ایران در دوره ایران باستان را توضیح دهند.
- ۲- اهمیت کشاورزی و مهم ترین محصولات در ایران باستان را شرح دهند.
- ۳- نحوه پیشرفت صنعت در ایران باستان را توضیح دهند.
- ۴- عوامل رونق تجارت در ایران باستان را نام ببرند.
- ۵- دلیل این که حکومت ساسانی مانع از ارتباط تجاری مستقیم چین با اروپا می شد را شرح دهند.
- ۶- وضعیت تجارت دریایی در ایران باستان را توضیح دهند.
- ۷- در مورد ضرب سکه و فواید آن در ایران باستان شرح دهند.
- ۸- درباره درآمدها و مخارج حکومت های ایران باستان توضیح دهند.
- ۹- توضیح دهند که درآمدهای حکومت ها در ایران باستان در چه مواردی مصرف می شد؟ (مخارج حکومت)

کشاورزی و دامپروری

فلات ایران از نخستین سرزمین هایی بوده که **کشاورزی و دامپروری** در آن آغاز شده و حتی دانش و مهارت کشت و زرع از ایران به سرزمین های دیگر برده شده است.

کشاورزی مهمترین پیشه و وسیله معیشت در ایران باستان بود.

گندم و جو مهمترین محصول زراعی ایرانیان باستان بود.

کشت **پنبه** در نواحی مستعد ← پنبه ریسی ← صادرات پارچه های پنبه ای

کشاورزان ایرانی علاوه بر کار کشاورزی به پرورش دام نیز می پرداختند.

در اوستا و کتیبه های آن دوره، عبارت هایی درباره اهمیت و ارزش کار کشاورزان دیده می شود.

فعالیت های کشاورزی از طرف حکومت نیز تشویق می شد.

در دوره هخامنشیان، یونانی ها از تلاش های شاهان پارس، برای تشویق به کشاورزی حسرت می خوردند.

ابزار خرد کردن گیاهان و غلات (تپه چغاگلان، ایلام) گندم وحشی که در رسوبات چغاگلان پیدا شد

صنعت

- ✓ تهیه پارچه های لطیف از پنبه، ابریشم و پشم
- ✓ تهیه شال های پشمی و حریر در کارگاه های مرو، ری، اهواز و شوشتر
- ✓ پیشرفت در پیشه نجاری، آهنگری و شیشه گری
- ✓ ساخت ارابه های زیبا در دوره ساسانی
- ✓ ساختن اسباب و اثاثیه منزل، شمشیر، ابزارهای کشاورزی و ابزارهای جنگی مانند بازو بند و زره و نظایر آن

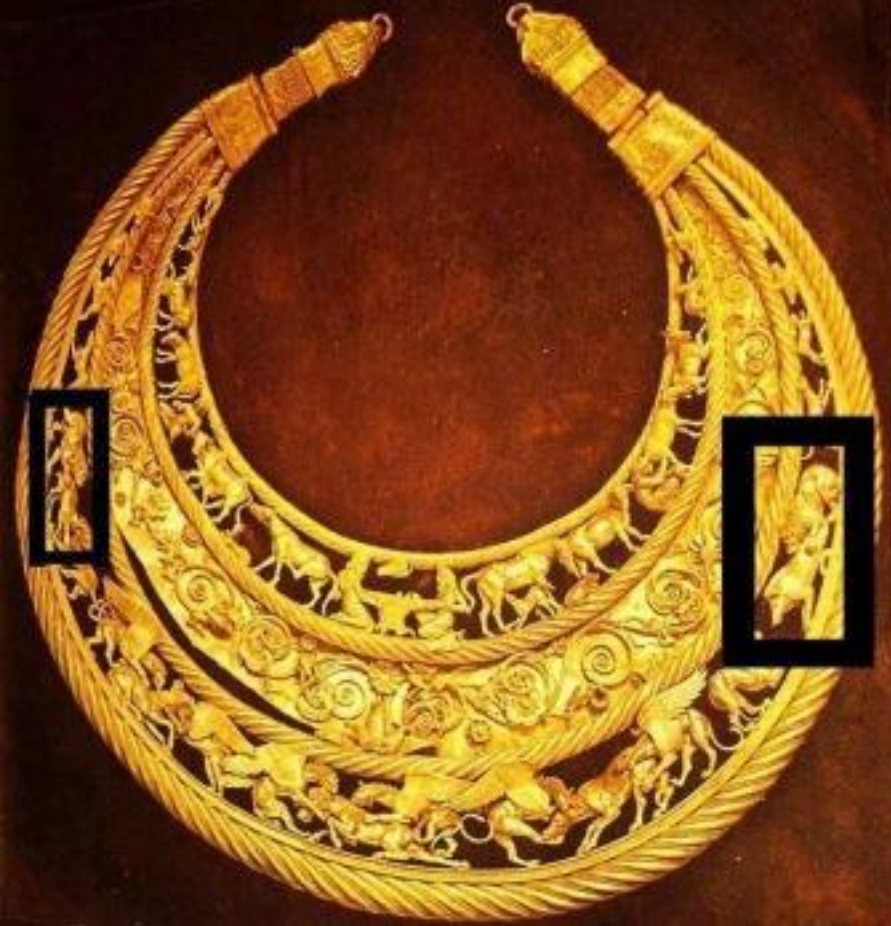

عکس بشقاب نقره دوره ساسانی با نقش عقاب، که بانویی را در چنگال خود نگهداشته است، و اکنون در موزه سن پترزبورگ قرار دارد. قطر بشقاب ۲۲ سانتی متر است

تندیس پنج هزار ساله بز کوهی، جنس نقره و ورقه طلا، اندازه ۷ در ۴ سانتی متر، دوره ایلام، محل نگهداری موزه هنرهای زیبای بوستون.

عکس گردنبند طلایی به جا مانده از
ملکه ایران باستان، مربوط به سلسله
هخامنشیان، در موزه اوستیای شمالی
روسیه نگهداری می شود

جام شیشه ای، هنر ساسانی

کوزه نقره ای دوره هخامنشی
جنس نقره،
ارتفاع ۲۲,۷۶ سانتی
متر، وزن ۴۵۱,۰۸ گرم

تجارت

رونق تجارت در زمان داریوش اول هخامنشی

ساخت جاده شاهی به فرمان داریوش اول هخامنشی

برقراری امنیت در راه ها

ساخت کاروانسراها در فاصله های معین

جاده ابریشم

این جاده چین و هند را در شرق به اروپا در غرب متصل می کرد.

بخشی از این جاده هم از خاک ایران عبور می کرد.

مسیر جاده ابریشم

حکومت ساسانی با استفاده از موقعیت این جاده مانع از ارتباط مستقیم تجاری چین و روم (اروپا) می شد.

آنها تمایل داشتند که ابریشم چینی توسط بازرگانان ایرانی به روم صادر شود و یا اینکه ابریشم خام در ایران تبدیل به پارچه شود و بعد به روم فروخته شود.

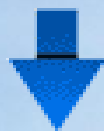
صادرات ایران باستان

سنگ های قیمتی، پارچه، قالی، محصولات کشاورزی

ایرانیان باستان به سبب تجربه و مهارت در دریانوردی، به تجارت دریایی رو آوردند.

رونق تجارت دریایی در دوران ساسانی

بنادر خلیج فارس لنگرگاه کشتی ها

ضرب سکه

در زمان **هخامنشیان** برای اولین بار به فرمان داریوش اول، سکه ای زرین به نام **دریک** یا **زریک** ضرب شد.

تا قبل از رواج سکه، معمولاً ده نشینان، مازاد محصولات خود را به شهر می آوردند و با محصولات دیگر که مورد نیازشان بود، مبادله می کردند.

با ضرب سکه، تجارت رونق پیدا کرد.

به طوری که بازرگانان با داشتن پول می توانستند کالاهایی خریداری کنند و آنها را به قیمت بیشتر بفروشند.

سکه های زرین فقط به فرمان و نام پادشاهان ضرب می شد.

حاکمان در محدوده حکمرانی خود می توانستند با اجازه پادشاه

فقط سکه های سیمین (نقره ای) یا مسین (مسی) ضرب کنند.

سلوکیان

اشکانیان

ساسانیان

درآمدهای حکومت

مالیات منبع اصلی درآمد حکومت ها بود که به صورت **نقدی** یا **جنسی** گرفته می شد.

بیشترین حجم مالیات را کشاورزان پرداخت می کردند.

دامداران به نسبت تعداد دام هایشان

پیشه وران و بازرگانان به میزان کالا و خدماتی که عرضه می کردند

مالیات سرانه فقط از عامه مردم گرفته می شد و بزرگان و اشراف از پرداخت آن

معاف بودند.

در جشن ها و مراسم به تخت نشستن شاهان، بزرگان و عامه مردم هدایایی را به پادشاه پیشکش می کردند.

مأموران مالیاتی معمولاً به مردم سختگیری می کردند و بیش از آنچه مقرر شده بود
طلب می کردند.

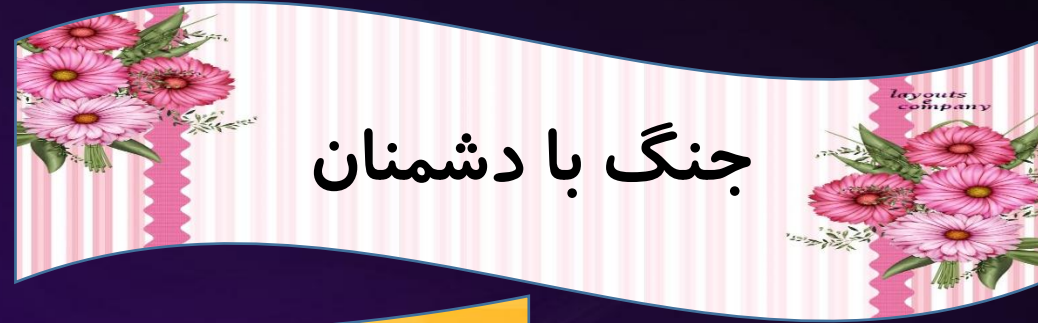

گاهی نیز به دلیل خالی بودن خزانه مالیات ها را افزایش می دادند.

در مواقعی نیز به سبب جلوگیری از شورش مردم و یا بروز خشکسالی فشار برای
گرفتن مالیات کمتر می شد.

مخارج حکومت

مصارف شخصی شاه، شاهزادگان، درباریان و ساختن کاخ های مجلل

پرداخت حقوق به مأموران حکومتی

احداث، نگهداری و تعمیر آتشکده ها، کاروانسراها، قنات ها، سدها و ...

پریچان